ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 11ης Ιουλίου 1997 *

Στην υπόθεση Τ-267/94,

Oleifici Italiani SpA, εταιρία ιταλικού δικαίου, εγκατεστημένη στο Ostuni (Ιταλία), εκπροσωπούμενη από τους Piero A. M. Ferrari και Massimo Merola, δικηγόρους Ρώμης, και Antonio Tizzano, δικηγόρο Νεαπόλεως, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Alain Lorang, 51, rue Albert 1er,

ενάγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένης από τον Eugenio de March, νομικό σύμβουλο, επικουρούμενο από τον Alberto Dal Ferro, δικηγόρο Vicence, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Carlos Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

εναγομένης,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

που έχει ως αντικείμενο αίτημα αποκαταστάσεως της ζημίας που φέρεται ότι υπέστη η ενάγουσα λόγω της μη λήψεως μεταβατικού μέτρου στα πλαίσια του κανονισμού (ΕΟΚ) 1429/92 της Επιτροπής, της 26ης Μαΐου 1992, περί τροποποιήσεως του κανονισμού (ΕΟΚ) 2568/91 σχετικά με τον προσδιορισμό των χαρακτηριστικών των ελαιολάδων και των πυρηνελαίων, καθώς και τις μεθόδους προσδιορισμού τους (ΕΕ L 150, σ. 17),

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. García-Valdecasas, Πρόεδρο, J. Azizi και M. Jaeger, δικαστές,

γραμματέας: A. Mair, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 4ης Φεβρουαρίου 1997,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Κανονιστικό πλαίσιο

1 Εκδίδοντας τον κανονισμό 136/66/ΕΟΚ, της 22ας Σεπτεμβρίου 1966, ο οποίος τροποποιήθηκε επανειλημμένα, το Συμβούλιο εγκαθίδρυσε κοινή οργάνωση αγορών στον τομέα των λιπαρών ουσιών (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/002, σ. 33, στο εξής: κανονισμός 136/66). Το άρθρο 35α αυτού, το οποίο προστέθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1915/87 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουλίου 1987 (ΕΕ L 183, σ. 7, στο εξής: κανονισμός 1915/87), προβλέπει ότι τα προϊόντα του άρθρου 1, μεταξύ των οποίων καταλέγονται τα έλαια, διατίθενται στο εμπόριο εντός της Κοινότητας υπό ορισμένες προϋποθέσεις.

2 Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 2568/91 της Επιτροπής, της 11ης Ιουλίου 1991, σχετικά με τον προσδιορισμό των χαρακτηριστικών των ελαιολάδων και των πυρηνελαίων, καθώς και με τις μεθόδους προσδιορισμού τους (ΕΕ L 248, σ. 1, στο εξής: κανονισμός 2568/91), ορίζει στο άρθρο 1, παράγραφος 2, τα χαρακτηριστικά που πρέπει να εμφανίζει το μειονεκτικό παρθένο ελαιόλαδο. Ο κανονισμός αποκλείει ρητώς από το πεδίο εφαρμογής του τα ελαιόλαδα που είχαν συσκευαστεί πριν από την ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος του, ήτοι τις 6 Σεπτεμβρίου 1991, και είχαν διατεθεί στο εμπόριο έως τις 31 Οκτωβρίου 1992.

3 Επίδικος είναι ο κανονισμός (ΕΟΚ) 1429/92 της Επιτροπής, της 26ης Μαΐου 1992, περί τροποποιήσεως του κανονισμού (ΕΟΚ) 2568/91 σχετικά με τον προσδιορισμό των χαρακτηριστικών των ελαιολάδων και των πυρηνελαίων, καθώς και τις μεθόδους προσδιορισμού τους (ΕΕ L 150, σ. 17, στο εξής: κανονισμός 1429/92), ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 5 Ιουνίου 1992. Με την εν λόγω πράξη, η Επιτροπή τροποποίησε τα παραρτήματα του κανονισμού 2568/91, προσδιορίζοντας τα χαρακτηριστικά που πρέπει να εμφανίζουν οι διάφορες κατηγορίες ελαιολάδου, ειδικότερα δε η μέγιστη περιεκτικότητα σε «trans» ισομερή. Από την έναρξη ισχύος του κανονισμού 1429/92, δεν μπορούσαν πλέον να διατεθούν στο εμπόριο εντός της Κοινότητας τα ελαιόλαδα των οποίων η περιεκτικότητα σε «trans» ισομερή υπερέβαινε το εν λόγω ανώτατο όριο. Πάντως, «για να μη προκληθεί ζημία στο εμπόριο», η Επιτροπή προέβλεψε τη δυνατότητα διαθέσεως για περιορισμένη χρονική περίοδο του συσκευασμένου πριν από την έναρξη ισχύος του κανονισμού ελαιολάδου (δεύτερη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1429/92). Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο η Επιτροπή απέκλεισε από το πεδίο εφαρμογής του εν λόγω κανονισμού τα ελαιόλαδα που είχαν συσκευαστεί πριν από την έναρξη ισχύος του, ήτοι στις 5 Ιουνίου 1992, και διατεθεί στο εμπόριο μέχρι τις 31 Οκτωβρίου 1992 (άρθρο 2, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 1429/92).

Ιστορικό της διαφοράς και διαδικασία

4 Τον Ιούλιο του 1991 η ενάγουσα εισήγαγε από την Τυνησία 6 500 τόνους μειονεκτικού παρθένου ελαιολάδου. Για να υπαχθεί στο καθεστώς της τελειοποιήσεως προς επανεξαγωγή, εισήγαγε σταδιακά από τις 29 Οκτωβρίου 1991 το ελαιόλαδο αυτό υπό καθεστώς προσωρινής εισαγωγής με σκοπό να το εξευγενίσει. Ευρισκόμενη σε αδυναμία να πωλήσει το προϊόν σε σύντομο χρόνο, υπήγαγε, από 1ης Απριλίου 1992, ορισμένους τόνους χύδην εξευγενισμένου ελαιολάδου στο καθεστώς της τελωνειακής αποταμιεύσεως. Ακολούθως, επανεξήγαγε σε τρίτες χώρες 920 τόνους.

5 Από την έναρξη ισχύος του κανονισμού 1429/92, το εναπομείναν υπό τελωνειακή αποταμίευση ελαιόλαδο ήταν πλέον αδύνατο να διατεθεί — ως είχε — στο εμπόριο εντός της κοινοτικής αγοράς αφού δεν πληρούσε πλέον τα νεοεισαχθέντα με τον κανονισμό 1429/92 κριτήρια.

6 Με έγγραφο της 21ης Δεκεμβρίου 1993, η ενάγουσα κάλεσε την εναγομένη να λάβει απόφαση περί αποκαταστάσεως της ζημίας που της είχε προκαλέσει ο κανονισμός 1429/92. Της γνωστοποίησε επίσης την πρόθεσή της να ασκήσει προσφυγή κατά παραλείψεως σε περίπτωση αδυναμίας εξευρέσεως λύσεως.

7 Στη συνέχεια, η εναγομένη κατάρτισε και κοινοποίησε στην ενάγουσα σχέδιο κανονισμού με αντικείμενο την τροποποίηση, αναδρομικώς, του κανονισμού 1429/92, ώστε αυτός να μην εφαρμόζεται στις ποσότητες ελαιολάδου που διέπονται από τελωνειακό καθεστώς αναστολής, υπό την προϋπόθεση ότι το καθεστώς αυτό «εκκαθαρίζεται» προ της 31ης Δεκεμβρίου 1994.

8 Με έγγραφο της 20ής Ιανουαρίου 1994, η ενάγουσα ενημέρωσε την εναγομένη ότι πρόθεσή της ήταν να μην ασκήσει αγωγή σε περίπτωση κατά την οποία τα μελετώμενα μέτρα ετίθεντο σε ισχύ εντός εύλογης προθεσμίας.

9 Στις 29 Απριλίου 1994, το σχέδιο κανονισμού εξακολουθούσε να μη καταλέγεται μεταξύ των θεμάτων της ημερησίας διατάξεως της επιτροπής διαχειρίσεως. Με έγγραφο της ίδιας ημερομηνίας, η ενάγουσα κάλεσε ρητώς, δυνάμει του άρθρου 175 της Συνθήκης ΕΚ, την εναγομένη να λάβει τα αναγκαία μέτρα προς αποκατάσταση της ζημίας που είχε υποστεί κατόπιν της θεσπίσεως του κανονισμού 1429/92.

10 Με έγγραφο της 5ης Μαΐου 1994, η εναγομένη γνωστοποίησε στην ενάγουσα ότι «δεν αναλαμβάνει καμία ευθύνη για τις φερόμενες απώλειες» και ότι «η διάθεση του επιδίκου ελαιολάδου [έπρεπε] να χωρήσει σύμφωνα με την ισχύουσα κανονιστική ρύθμιση».

11 Η ενάγουσα άσκησε την παρούσα αγωγή στις 18 Ιουλίου 1994.

12 Με έγγραφο της 13ης Φεβρουαρίου 1995, η εναγομένη πληροφόρησε το ιταλικό Υπουργείο Οικονομικών ότι ενδεχόμενη έγκριση της πωλήσεως του επιδίκου ελαιολάδου ενέπιπτε στην αρμοδιότητα των εθνικών αρχών.

13 Μετά την έκδοση της σχετικής αδείας εκ μέρους των ιταλικών αρχών, η ενάγουσα εξήγαγε, κατά τη διάρκεια των ετών 1995 και 1996, το μεγαλύτερο μέρος του υπό καθεστώς τελωνειακής αποταμιεύσεως ελαιολάδου σε τρίτες χώρες.

14 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (πέμπτο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία και κάλεσε, στα πλαίσια λήψεως μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας, δυνάμει του άρθρου 64 του Κανονισμού Διαδικασίας, τους διαδίκους να απαντήσουν εγγράφως, πριν από την επ' ακροατηρίου συζήτηση, σε ορισμένες ερωτήσεις.

15 Οι εκπρόσωποι των διαδίκων αγόρευσαν και απάντησαν στις προφορικές ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά τη συνεδρίαση της 4ης Φεβρουαρίου 1997.

Αιτήματα των διαδίκων

16 Με την αγωγή της, η ενάγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να αναγνωρίσει την παράλειψη της εναγομένης, δυνάμει του άρθρου 175 της Συνθήκης, υπό την έννοια ότι δεν έλαβε τα συγκεκριμένα μέτρα προς αποκατάσταση της ζημίας που φέρεται ότι υπέστη η ενάγουσα κατόπιν του κανονισμού 1429/92·

— να υποχρεώσει, δυνάμει των άρθρων 178 και 215 της Συνθήκης, την εναγομένη στην αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη η ενάγουσα λόγω του ότι ο κανονισμός 1429/92 δεν προβλέπει μεταβατικό καθεστώς για το χύδην ελαιόλαδο που υπάγεται σε καθεστώς τελωνειακής αποταμιεύσεως, εκτιμώντας ότι η ζημία ανέρχεται σε 18 473 εκατομμύρια ιταλικών λιρών (LIT), ήτοι στο ισόποσο της τιμής αγοράς του επιδίκου ελαιολάδου, πλέον τόκων και εξόδων αποθηκεύσεως, ασφαλίσεως και εξευγενισμού (16 083 εκατομμύρια LIT), συν το οφειλόμενο στην αδυναμία μεταπωλήσεως διαφυγόν κέρδος (2 359 εκατομμύρια LIT)·

— να καταδικάσει την εναγομένη στα δικαστικά έξοδα.

17 Με έγγραφο της 16ης Σεπτεμβρίου 1996, η ενάγουσα μείωσε το ποσόν της αιτουμένης αποζημιώσεως σε 7 345 εκατομμύρια LIT, που αντιστοιχούν στα έξοδα αποθηκεύσεως, στους τόκους επί των εξόδων αυτών και στα ποσά που κατέβαλε για την παροχή εγγυήσεως.

18 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση η ενάγουσα παραιτήθηκε από τα αιτήματά της που αφορούν την παράλειψη.

19 Η εναγομένη ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την ασκηθείσα δυνάμει των άρθρων 178 και 215 της Συνθήκης αγωγή·

— να καταδικάσει την ενάγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Επί της αγωγής αποζημιώσεως

20 Προκαταρκτικώς, πρέπει να υπομνηστεί ότι, κατά πάγια νομολογία, ευθύνη της Κοινότητας συντρέχει εφόσον η ενάγουσα αποδεικνύει την έλλειψη νομιμότητας της προσαπτομένης στο οικείο όργανο συμπεριφοράς, το υποστατό της ζημίας και την ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της εν λόγω συμπεριφοράς και της προβαλλομένης ζημίας (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 29ης Σεπτεμβρίου 1982 στην υπόθεση 26/81, Oleifici Mediterranei κατά ΕΟΚ, Συλλογή 1982, σ. 3057, σκέψη 16, και του Πρωτοδικείου της 13ης Δεκεμβρίου 1995 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-481/93 και T-484/93, Exporteurs in Levende Varkens κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-2941, σκέψη 80, της 11ης Ιουλίου 1996 στην υπόθεση T-175/94, International Procurement Services κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-729, σκέψη 44, και της 16ης Οκτωβρίου 1996 στην υπόθεση T-336/94, Efisol κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-1343, σκέψη 30).

21 Αν η προσαπτόμενη συμπεριφορά έγκειται σε παράλειψη κοινοτικού οργάνου, στοιχειοθετείται ευθύνη της Κοινότητας μόνον εφόσον το οικείο όργανο παρέβη νόμιμη υποχρέωσή του να δράσει σύμφωνα με κοινοτική διάταξη (βλ., για παράδειγμα, την απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Σεπτεμβρίου 1994 στην υπόθεση C-146/91, ΚΥΔΕΠ κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. I-4199, σκέψη 58).

22 Αν η προσαπτόμενη έλλειψη νομιμότητας αφορά κανονιστική πράξη, η ευθύνη της Κοινότητας εξαρτάται από την αναγνώριση της παραβιάσεως υπερτέρου κανόνα δικαίου προστατεύοντος τους ιδιώτες. Τέλος, αν το

θεσμικό όργανο εξέδωσε την κανονιστική πράξη κατά την άσκηση ευρείας εξουσίας εκτιμήσεως, ευθύνη της Κοινότητας θεμελιώνεται μόνον αν η παραβίαση είναι κατάφωρη, αν δηλαδή είναι πρόδηλη και σοβαρή (βλ. αποφάσεις του Δικαστηρίου της 2ας Δεκεμβρίου 1971 στην υπόθεση 5/71, Schöppenstedt κατά Συμβουλίου, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 1025, σκέψη 11, της 25ης Μαΐου 1978 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 83/76, 94/76, 4/77, 15/77 και 40/77, HNL κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1978, σ. 381, σκέψη 6, της 19ης Μαΐου 1992 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-104/89 και C-37/90, Mulder κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. I-3061, σκέψη 12, και του Πρωτοδικείου της 6ης Ιουλίου 1995 στην υπόθεση T-572/93, Οδηγήτρια κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-2025, σκέψη 34, καθώς και στην προαναφερθείσα υπόθεση Exporteurs in Levende Varkens κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 81).

23 Το Πρωτοδικείο θα εξετάσει καταρχάς αν η ενάγουσα απέδειξε την ύπαρξη παράνομης συμπεριφοράς της εναγομένης.

Επί της φερομένης παράνομης συμπεριφοράς

24 Καταρχάς, η ενάγουσα αμφισβητεί ότι ο κανονισμός 1429/92 μπορεί να χαρακτηριστεί κανονιστική πράξη που συνεπάγεται επιλογή οικονομικής πολιτικής, υποστηρίζοντας ότι εν πάση περιπτώσει στην προκειμένη περίπτωση πληρούνται τα κριτήρια που έθεσε ο κοινοτικός δικαστής με τη νομολογία του σχετικά με την ευθύνη της Κοινότητας λόγω της εκδόσεως κανονιστικής πράξεως (βλ. ανωτέρω σκέψη 22).

25 Επειδή δεν προέβλεψε με τον επίδικο κανονισμό μεταβατική περίοδο για το χύδην ελαιόλαδο που υπήχθη σε καθεστώς τελωνειακής αποταμιεύσεως, η εναγομένη παραβίασε τις αρχές της απαγορεύσεως των διακρίσεων, της αναλογικότητας, της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και του σεβασμού των κεκτημένων δικαιωμάτων.

1. Παραβίαση της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης

Επιχειρήματα των διαδίκων

26 Η ενάγουσα προσάπτει στην εναγομένη ότι παραβίασε την αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης για τους ακολούθους δύο λόγους. Πρώτον, ο κανονισμός 1429/92, ο οποίος δεν προβλέπει μεταβατική περίοδο, στηρίζεται στο προστεθέν με τον κανονισμό 1915/87 του Συμβουλίου (βλ. σκέψη 1) άρθρο 35α του κανονισμού 136/66 του Συμβουλίου. Ο κανονισμός 1915/87 άρχισε να ισχύει τέσσερις μήνες μετά την έκδοσή του. Ομοίως, οι λοιποί κανονισμοί της Επιτροπής, οι οποίοι αναφέρονται ρητώς στο προαναφερθέν άρθρο 35α, περιελάμβαναν επίσης μεταβατικές διατάξεις για τις διάφορες κατηγορίες ελαιολάδου, κατά το πρότυπο του κανονισμού 1915/87, με εξαίρεση τους κανονισμούς που αφορούν μέτρα του λιανικού εμπορίου, όπως ο κανονισμός (ΕΟΚ) 1860/88 της Επιτροπής, της 30ής Ιουνίου 1988, για τη θέσπιση ειδικών προδιαγραφών εμπορίας στον τομέα του ελαιολάδου και τροποποιήσεως του κανονισμού (ΕΟΚ) 938/88, που αφορά ειδικές διατάξεις σχετικές με την εμπορία του ελαιολάδου που περιέχει ανεπιθύμητες ουσίες (ΕΕ L 166, σ. 16). Στο μέτρο που ο κανονισμός 1429/92 δεν προβλέπει μεταβατικό καθεστώς για το χύδην έλαιον, διακρίνεται από τους λοιπούς προαναφερθέντες κανονισμούς και παραβιάζει, συνακόλουθα, την αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

27 Δεύτερον, κατά την κοινοτική νομολογία, η αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης επιτάσσει να αποφεύγεται η θέση σε εφαρμογή μη δυναμένων να προβλεφθούν ρυθμίσεων, οι οποίες ενδέχεται να θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα των επιχειρηματιών οι οποίοι έχουν πραγματοποιήσει σημαντικές επενδύσεις και έχουν αναλάβει, έναντι της δημόσιας αρχής, την οριστική δέσμευση να διασφαλίσουν την εκπλήρωση των εν λόγω πράξεων. Επομένως, στις περιπτώσεις αυτές, τα οικεία όργανα φέρουν την υποχρέωση θεσπίσεως ενός μεταβατικού καθεστώτος για την προστασία των συμφερόντων των εν λόγω επιχειρηματιών, εκτός αν η θέσπιση του καθεστώτος αυτού προσκρούει σε επιτακτικό συμφέρον (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 27ης Απριλίου 1978 στην υπόθεση 90/77, Stimming κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1978, σ. 323, σκέψη 6, της 16ης Μαΐου 1979 στην υπόθεση 84/78, Tomadini, Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 903, σκέψη 20, και της 11ης Ιουλίου 1991 στην υπόθεση C-368/89, Crispoltoni, Συλλογή 1991, σ. I-3695, σκέψη 21). Στην προκειμένη περίπτωση, η ενάγουσα όχι μόνο προέβη σε επένδυση για την αγορά του ελαιολάδου και τον εξευγενισμό του, αλλά και δεσμεύθηκε αμετακλήτως έναντι της δημόσιας

αρχής, υποβληθείσα σε τελωνειακές υποχρεώσεις. Η εναγομένη δεν επικαλέστηκε κανένα υπέρτερο δημόσιο συμφέρον που να την εμποδίζει να θεσπίσει μεταβατικό καθεστώς. Στην πραγματικότητα, δεν θεμελιώνεται ο ισχυρισμός της ότι, για λόγους προλήψεως της απάτης, δεν προέβλεψε μεταβατικό καθεστώς. Συγκεκριμένα, η ύπαρξη «trans» ισομερών δεν οδηγεί κατ' ανάγκη στην αποκάλυψη συναλλαγών ενεχουσών απάτη, αλλά θα μπορούσε να είναι προϊόν θεμιτών πράξεων εξευγενισμού. Επιπλέον, οι αρμόδιες τελωνειακές αρχές ήλεγχαν σταθερά το επίδικο ελαιόλαδο από τη στιγμή της εισαγωγής του.

28 Η εναγομένη υποστηρίζει τη θεμελιώδη διαφορά μεταξύ του κανονισμού 1915/87 και του κανονισμού 1429/92. Συγκεκριμένα, ο πρώτος τροποποίησε τον βασικό κανονισμό 136/66, με την προσθήκη ιδίως του άρθρου 35α. Αντίθετα, ο κανονισμός 1429/92 περιέχει αποκλειστικώς μέτρα εφαρμογής του βασικού κανονισμού. Όπως συνέβη και με τον κανονισμό 1429/92, ο κανονισμός εφαρμογής του, ήτοι ο κανονισμός 2568/91, ο οποίος δεν ίσχυε κατά τον χρόνο εισαγωγής του ελαιολάδου εκ μέρους της ενάγουσας, δεν συνοδευόταν από μεταβατικό καθεστώς σχετικά με τα μη συσκευασμένα ελαιόλαδα.

29 Επίσης, η εναγομένη ισχυρίζεται ότι η ενάγουσα γνώριζε, από τον Ιούλιο του 1991, ότι η Επιτροπή είχε την πρόθεση να εκδώσει τον κανονισμό 1429/92, ο οποίος άρχισε να ισχύει μόλις στις 5 Ιουνίου 1992.

30 Εξάλλου, η θέσπιση μεταβατικής περιόδου για το χύδην ελαιόλαδο θα έθετε σε κίνδυνο τον κύριο στόχο του κανονισμού 1429/92, ήτοι την προστασία της καθαρότητας του ελαιολάδου. Η δυνατότητα εμπορίας επί ορισμένη περίοδο, μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού 1429/92, χύδην ελαιολάδου, μη ανταποκρινομένου στα οριζόμενα στον κανονισμό χαρακτηριστικά καθαρότητας, αύξανε τους κινδύνους νοθεύσεως που επιδίωκε ακριβώς να εμποδίσει ο κανονισμός.

31 Άλλωστε, δεδομένου ότι η προσαρμοσθείσα στον κανονισμό 1429/92 δασμολογική ονοματολογία άρχισε να ισχύει μόλις στις 19 Φεβρουαρίου 1993 για τα διαμετακομιζόμενα προς τρίτες χώρες ελαιόλαδα, ο κανονισμός 1429/92 είχε

εφαρμογή μόνον από την ημερομηνία αυτή, παρέχοντας με τον τρόπο αυτό στην ενάγουσα απόλυτη ελευθερία να επανεξαγάγει το επίδικο ελαιόλαδο υπό την ονομασία εξευγενισμένο ελαιόλαδο μέχρι την ημερομηνία αυτή.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

32 Μολονότι η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης εντάσσεται στις θεμελιώδεις αρχές της Κοινότητας, δεν δικαιολογείται να τρέφουν οι επιχειρηματίες προσδοκίες ως προς τη διατήρηση υφισταμένης καταστάσεως, δυναμένης να μεταβληθεί στο πλαίσιο της ασκήσεως της εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτουν τα κοινοτικά όργανα, και τούτο ιδίως σε τομείς όπως οι κοινές οργανώσεις των αγορών, ο σκοπός των οποίων απαιτεί συνεχή προσαρμογή ανάλογα με τις μεταβολές της οικονομικής καταστάσεως (βλ. ιδίως τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 21ης Μαΐου 1987 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 133/85 έως 136/85, Rau κ.λπ., Συλλογή 1987, σ. 2289, σκέψη 18, και της 5ης Οκτωβρίου 1994 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-133/93, C-300/93 και C-362/93, Crispoltoni κ.λπ., Συλλογή 1994, σ. I-4863, σκέψη 57). Κατά μείζονα λόγο, οι επιχειρηματίες δεν μπορούν να επικαλούνται κεκτημένο δικαίωμα, ή έστω δικαιολογημένη εμπιστοσύνη, ως προς τη διατήρηση προϋφισταμένης καταστάσεως δυναμένης να τροποποιηθεί μέσω αποφάσεων που λαμβάνουν τα κοινοτικά όργανα στο πλαίσιο της εξουσίας τους εκτιμήσεως (απόφαση του Δικαστηρίου της 5ης Οκτωβρίου 1994 στην υπόθεση C-280/93, Γερμανία κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1994, σ. I-4973, σκέψη 80).

33 Υπό το φως των ανωτέρω αρχών, πρέπει να εξεταστεί αν η ενάγουσα μπορούσε στην προκειμένη περίπτωση να ελπίζει βασίμως στη θέσπιση μεταβατικής περιόδου για το χύδην ελαιόλαδο.

34 Πρώτον, η ενάγουσα δεν μπορεί να στηρίξει τον ισχυρισμό της στο ότι ο κανονισμός 1915/87 περιλαμβάνει διάταξη ορίζουσα την έναρξη ισχύος του τέσσερις μήνες, κατά προσέγγιση, μετά τη δημοσίευσή του. Πράγματι, ενώ αντικείμενο του κανονισμού 1915/87 ήταν η προσαρμογή των επωνυμιών και ορισμών των ελαιολάδων προς διευκόλυνση της εμπορίας τους, αντικείμενο του κανονισμού 1429/92 είναι η τροποποίηση, υπό μορφή μέτρων εφαρμογής του βασικού κανονισμού, των χαρακτηριστικών γνωρισμάτων των ελαιολάδων προς καλύτερη διασφάλιση της καθαρότητάς τους.

35 Στο πλαίσιο της ευρείας εξουσίας εκτιμήσεως που απολαύει σε θέματα κοινής γεωργικής πολιτικής, ο κοινοτικός νομοθέτης νομιμοποιείται να ευνοεί τον στόχο της καλύτερης διασφαλίσεως της καθαρότητας ενός συγκεκριμένου προϊόντος, εμμέσως δε τον στόχο της προστασίας των καταναλωτών, σε σχέση με τον στόχο που επιδίωκε ενδεχομένως να επιτύχει με προγενέστερο κανονισμό, ήτοι εκείνο της διευκολύνσεως της εμπορίας του εν λόγω προϊόντος.

36 Όσον αφορά την τυχόν μεταβατική περίοδο, ο επίδικος κανονισμός πρέπει να εκτιμηθεί σε σχέση με τον κανονισμό 2568/91, ο οποίος τον τροποποιεί και ο οποίος έχει, επομένως, την ίδια νομική φύση με αυτόν. Αμφότεροι προέβλεψαν μεταβατική περίοδο μόνο για το συσκευασμένο ελαιόλαδο.

37 Επίσης, η ενάγουσα, υπό την ιδιότητά της ως επαγγελματία στον τομέα, ήταν αδύνατο να αγνοεί, κατά το διάστημα μεταξύ της ημερομηνίας εισαγωγής του επιδίκου ελαιολάδου και της ενάρξεως ισχύος του κανονισμού 1429/92, την πιθανολογούμενη έκδοσή του. Κατά τα λοιπά, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση παραδέχθηκε ότι ήταν ενήμερη του γεγονότος ότι οι περιλαμβανόμενες στον κανονισμό 1429/92 τεχνικές προδιαγραφές είχαν αποτελέσει προηγουμένως αντικείμενο διαπραγματεύσεων και εγκριθεί σε διεθνές επίπεδο από το διεθνές συμβούλιο ελαίων (COI), στη συνέχεια δε επανελήφθησαν από την εναγομένη.

38 Δεύτερον, η επικληθείσα από την ενάγουσα νομολογία είναι αλυσιτελής εν προκειμένω. Η ενάγουσα επικαλείται καταρχάς την απόφαση της 26ης Ιουνίου 1990 στην υπόθεση C-152/88, Sofrimport κατά Επιτροπής (Συλλογή 1990, σ. I-2477), με την οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι το οικείο θεσμικό όργανο παραβίασε την αρχή της αιτιολογημένης εμπιστοσύνης επειδή έλαβε μέτρο διασφαλίσεως, παραλείποντας τελείως να λάβει υπόψη του, χωρίς να αναφερθεί σε επιτακτικής φύσεως υπέρτερο δημόσιο συμφέρον, την κατάσταση των επιχειρηματιών, όπως είναι η Sofrimport, οι οποίοι είχαν εμπορεύματα που βρίσκονταν στο στάδιο της προωθήσεως, τη στιγμή κατά την οποία προβλεπόταν σχετική υποχρέωση με συγκεκριμένη διάταξη. Αντίθετα, η σχετική εν προκειμένω κανονιστική ρύθμιση δεν περιλαμβάνει καμία ειδική διάταξη υποχρεώνουσα την εναγομένη να λάβει υπόψη την ειδική κατάσταση των επιχειρηματιών που είχαν στην κατοχή τους, κατά τον χρόνο εκδόσεως του κανονισμού 1429/92, χύδην ελαιόλαδο υπό το καθεστώς της τελωνειακής αποταμιεύσεως.

39 Ακολούθως, η ενάγουσα επικαλείται τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 14ης Μαΐου 1975 στην υπόθεση 74/74, CNTA κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1975, σ. 157, σκέψεις 28 έως 44), και Tomadini, που προαναφέρθηκε (σκέψη 20). Με την απόφαση στην υπόθεση CNTA κατά Επιτροπής, το Δικαστήριο έκρινε ότι η CNTA, η οποία είχε λάβει πιστοποιητικά εξαγωγής προκαθορίζοντα το ύψος της επιστροφής κατά την εξαγωγή, νομιμοποιούνταν να προσδοκά ότι, όσον αφορά τις αμετάκλητα αναληφθείσες εκ μέρους της συναλλαγές, δεν επρόκειτο να επέλθει καμιά απρόβλεπτη μεταβολή, αποτέλεσμα της οποίας θα ήταν να της προκαλέσει αναπόφευκτες απώλειες. Με την απόφαση Tomadini, το Δικαστήριο έρριψε φως στην αρχή να τηρείται η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη οσάκις υφίσταται ειδική κανονιστική ρύθμιση παρέχουσα στους επιχειρηματίες τη δυνατότητα να εξασφαλίζονται, όσον αφορά τις οριστικά αναληφθείσες συναλλαγές, κατά των συνεπειών από τις διακυμάνσεις των λεπτομερειών εφαρμογής μιας κοινής οργανώσεως αγοράς. Στην περίπτωση αυτή, η εν λόγω αρχή απαγορεύει στα κοινοτικά όργανα να τροποποιούν τη σχετική κανονιστική ρύθμιση, χωρίς να τη συνοδεύουν με μεταβατικά μέτρα, στον βαθμό που αυτά δεν προσκρούουν σε επιτακτικής φύσεως υπέρτερο δημόσιο συμφέρον.

40 Στην προκειμένη περίπτωση, η ενάγουσα δεν μπορεί να επικαλείται αμετάκλητα αναληφθείσες συναλλαγές, δεδομένου ότι η υπαγωγή ενός εμπορεύματος στο καθεστώς της τελωνειακής αποταμιεύσεως συνιστά απλώς ένα στάδιο που προηγείται της εμπορίας του. Εφόσον ουδείς υποχρεούται να διατηρεί σε τελωνειακή αποθήκη εμπόρευμα που τοποθετήθηκε εκεί προηγουμένως, δεν νοείται η αναγνώριση της υπαγωγής στο καθεστώς αυτό ως «αμετάκλητης δεσμεύσεως», όπως ισχυρίζεται η ενάγουσα.

41 Επειδή η ενάγουσα δεν απέδειξε ότι συντρέχουν περιστάσεις δυνάμενες να θεμελιώσουν δικαιολογημένη εμπιστοσύνη, η αρυόμενη από την παραβίαση της εν λόγω αρχής αιτίαση είναι απορριπτέα.

2. Παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων

Επιχειρήματα των διαδίκων

42 Κατά την ενάγουσα, η εναγομένη αντιμετώπισε χωρίς αντικειμενική αιτιολόγηση τους κατόχους χύδην ελαιολάδου κατά τρόπο λιγότερο ευνοϊκό απ' ό,τι εκείνους που ήσαν κάτοχοι συσκευασμένου ελαίου, προβλέποντας μεταβατική περίοδο για το συσκευασμένο αλλ' όχι για το χύδην ελαιόλαδο. Εν πάση περιπτώσει, ο στόχος, ο οποίος έγκειται στην πρόληψη της απάτης, δεν δικαιολογεί τη διαφορετική αυτή μεταχείριση.

43 Επιπλέον, η εναγομένη, αντιμετωπίζοντας με τον ίδιο ακριβώς τρόπο τους κατόχους χύδην ελαιολάδου που διατίθεται ελεύθερα και εκείνους που υπήγαγαν το ίδιο ελαιόλαδο στο καθεστώς της τελωνειακής αποταμιεύσεως εισήγαγε αδικαιολόγητη δυσμενή διάκριση. Συγκεκριμένα, κατά την άποψή της, η ενάγουσα δεν μπορούσε να αποτελέσει το αντικείμενο απάτης λόγω του ασκουμένου από τις τελωνειακές αρχές ελέγχου.

44 Η εναγομένη εκτιμά ότι η διαφορετική μεταχείριση του συσκευασμένου και του χύδην ελαιολάδου δικαιολογούνταν αντικειμενικά από τον σκοπό του κανονισμού 1429/92, ο οποίος συνίσταται στη διασφάλιση της καθαρότητας του ελαιολάδου. Συγκεκριμένα, η έντονη παρουσία «trans» ισομερών διευκολύνει την ανάμιξη του ελαιολάδου με έλαια κατώτερης ποιότητας. Σε απάντηση γραπτής ερωτήσεως του Πρωτοδικείου, της 15ης Ιανουαρίου 1997, αλλά και κατά τη διάρκεια της επ' ακροατηρίου συζητήσεως, η εναγομένη δικαιολόγησε τη διαφορετική αυτή μεταχείριση ισχυριζόμενη ότι το συσκευασμένο ελαιόλαδο ενέχει λιγότερους κινδύνους νοθεύσεως από το χύδην ελαιόλαδο. Καίτοι η εναγομένη είχε προβλέψει τη δυνατότητα διαθέσεως του χύδην ελαιολάδου επί μεταβατική περίοδο, το ελαιόλαδο αυτό ήταν επί μακρότερο διάστημα εκτεθειμένο στον κίνδυνο νοθεύσεως. Δεν συνέβαινε το ίδιο με το συσκευασμένο ελαιόλαδο υπό την έννοια ότι η συσκευασία εμποδίζει οποιαδήποτε νόθευση.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

45 Κατά πάγια νομολογία, η αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων είναι μια από τις θεμελιώδεις αρχές του κοινοτικού δικαίου (προαναφερθείσα απόφαση Γερμανία κατά Συμβουλίου, σκέψη 67, απόφαση του Πρωτοδικείου της 11ης Δεκεμβρίου 1996 στην υπόθεση T-521/93, Atlanta κ.λπ. κατά ΕΚ, Συλλογή 1996, σ. II-1707, σκέψη 46). Η ανωτέρω αρχή επιβάλλει παρεμφερείς καταστάσεις να αντιμετωπίζονται κατά τον ίδιο τρόπο, εκτός αν η διαφορετική αντιμετώπιση δικαιολογείται αντικειμενικά.

46 Εξάλλου, πρέπει να υπομνησθεί ότι ο κοινοτικός νομοθέτης διαθέτει, σε θέματα της κοινής γεωργικής πολιτικής, ευρεία εξουσία εκτιμήσεως αντιστοιχούσα στις πολιτικές ευθύνες που του αναθέτουν τα άρθρα 40 και 43 της Συνθήκης (απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 1994 στην προαναφερθείσα υπόθεση Crispoltoni κ.λπ., σκέψη 42, απόφαση του Πρωτοδικείου της 13ης Ιουλίου 1995 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-466/93, T-469/93, T-473/93, T-474/93 και T-477/93, O'Dwyer κ.λπ. κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1995, σ. II-2071, σκέψεις 107 και 113). Συνεπώς, μόνον ο προδήλως μη ενδεδειγμένος χαρακτήρας ενός μέτρου που λαμβάνεται στον τομέα αυτό, σε σχέση με τον σκοπό που επιδιώκει το αρμόδιο όργανο, μπορεί να θίξει τη νομιμότητα του μέτρου (προαναφερθείσα απόφαση O'Dwyer κ.λπ. κατά Συμβουλίου, σκέψη 107).

47 Ο επίδικος κανονισμός αφορά την κοινή γεωργική πολιτική. Επομένως, προκειμένου να αναγνωριστεί ότι συντρέχει δυσμενής διάκριση, απαιτείται να εξεταστεί αν αυτός αντιμετώπισε διαφορετικά παρεμφερείς καταστάσεις και, ενδεχομένως, αν η διαφορετική μεταχείριση δικαιολογείται αντικειμενικά, λαμβάνοντας υπόψη συναφώς την ευρεία εξουσία εκτιμήσεως της εναγομένης ως προς την αντικειμενική αιτιολόγηση της πιθανολογουμένης διαφορετικής μεταχειρίσεως.

48 Το άρθρο 2, παράγραφος 2, του επιδίκου κανονισμού διακρίνει μεταξύ του χύδην και του συσκευασμένου ελαιολάδου, προβλέποντας μεταβατική περίοδο μόνο για το πρώτο. Κύριος σκοπός του επιδίκου κανονισμού είναι, όπως αναφέρουν οι αιτιολογικές σκέψεις του, η διασφάλιση της καθαρότητας του ελαιολάδου. Όπως προκύπτει από τη δικογραφία, αν υπερθερμανθεί, το ελαιόλαδο εμφανίζει υψηλό ποσοστό «trans» ισομερών, γεγονός που επιτρέπει την ανάμιξή του με άλλα έλαια κατώτερης ποιότητας. Ο κίνδυνος νοθεύσεως, ο οποίος καταρχήν δεν υφίσταται για το συσκευασμένο ελαιόλαδο λόγω της συσκευασίας του, δεν αποκλείεται, έστω και αν τελεί υπό καθεστώς τελωνειακής αποθεματοποιήσεως.

49 Η εναγομένη θα όφειλε να προβλέψει παρέκκλιση στον επίδικο κανονισμό μόνο σε περίπτωση κατά την οποία η τοποθέτηση των χύδην προϊόντων στις εθνικές τελωνειακές αποθήκες αποτελεί εγγύηση του ότι είναι αδύνατη η νόθευση των εν λόγω προϊόντων που βρίσκονται εκεί αποθηκευμένα. Πράγματι, ενόψει της ευρείας εξουσίας της εκτιμήσεως, η εναγομένη θα όφειλε να προβλέψει την παρέκκλιση αυτή μόνον αν αποδεικνυόταν ότι είναι αδύνατη η νόθευση του χύδην ελαιολάδου που τοποθετείται σε οποιαδήποτε τελωνειακή αποθήκη της Κοινότητας. Λαμβάνοντας υπόψη τους κατ' εξοχήν τελωνειακής φύσεως στόχους τους, οι κοινοτικοί κανόνες που έχουν εφαρμογή στις τελωνειακές αποθήκες δεν είναι τέτοιας φύσεως ώστε να αποκλείουν οποιοδήποτε ενδεχόμενο απάτης ή τεχνάσματος μη τελωνειακής φύσεως.

50 Επομένως, λαμβάνοντας ως δεδομένο ότι δεν αποκλειόταν η ύπαρξη κινδύνου νοθεύσεως του χύδην ελαιολάδου, παρά την ενδεχόμενη υπαγωγή του στο καθεστώς της τελωνειακής αποταμιεύσεως, το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι, στο πλαίσιο της ευρείας εξουσίας εκτιμήσεως που απολαύει σε θέματα γεωργικής πολιτικής, η εναγομένη είχε την ευχέρεια να λάβει κατάλληλα μέτρα για την καλύτερη διασφάλιση της καθαρότητας του ελαιολάδου. Προς τον σκοπό αυτό, νομιμοποιούνταν να μη χορηγήσει στους κατόχους χύδην ελαιλάδου, υπαχθέντος στο καθεστώς της τελωνειακής αποταμιεύσεως, πρόσθετη προθεσμία για την πώλησή του.

51 Επομένως, η αρυόμενη από την παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων αιτίαση είναι απορριπτέα ως αβάσιμη.

3. Παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας

Επιχειρήματα των διαδίκων

52 Παραπέμποντας στην απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Ιουλίου 1989 στην υπόθεση 265/87, Schräder (Συλλογή 1989, σ. 2237, σκέψη 21), η ενάγουσα εκτιμά ότι, παραλείποντας να προβλέψει μεταβατική περίοδο για το χύδην

ελαιόλαδο, η εναγομένη παρενέβαλε εμπόδιο στο εμπόριο, δυσανάλογο σε σχέση με τον στόχο της διασφαλίσεως της καθαρότητας του ελαιολάδου διά της προκλήσεως της λιγότερο δυνατής ζημίας στο εμπόριο. Εν πάση περιπτώσει, το υπό τελωνειακό έλεγχο ελαιόλαδο δεν μπορούσε να νοθευθεί και οι επιτακτικές ανάγκες της προλήψεως της απάτης δεν μπορούσαν, συνεπώς, να δικαιολογήσουν τη μη πρόβλεψη του μεταβατικού καθεστώτος έναντι αυτής.

53 Η εναγομένη υποστηρίζει ότι η ανάγκη προλήψεως της απάτης απέκλειε οποιοδήποτε ενδεχόμενο προβλέψεως μεταβατικού μέτρου για το χύδην ελαιόλαδο. Σε αντίθεση με τα πραγματικά περιστατικά της προαναφερθείσας υποθέσεως Schräder, στην προκειμένη περίπτωση στην ενάγουσα δεν επιβλήθηκε καμία οικονομική επιβάρυνση.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

54 Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, προκειμένου να αποδειχθεί αν μια διάταξη κοινοτικού δικαίου συμβιβάζεται με την αρχή της αναλογικότητας, πρέπει να εξακριβωθεί αν τα μέτρα που τίθενται σε εφαρμογή είναι ικανά να υλοποιήσουν τον επιδιωκόμενο στόχο και αν βαίνουν πέραν του αναγκαίου μέτρου για την επίτευξή του (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 11ης Μαρτίου 1987 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 279/84, 280/84, 285/84 και 286/84, Rau κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 1069, σκέψη 34, και της 9ης Νοεμβρίου 1995 στην υπόθεση C-426/93, Γερμανία κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1995, σ. I-3723, σκέψη 42).

55 Όπως προαναφέρθηκε (σκέψη 46), στον τομέα της κοινής γεωργικής πολιτικής, μόνον ο προφανώς ακατάλληλος χαρακτήρας του μέτρου σε σχέση με τον στόχο που του αποδίδει το αρμόδιο όργανο μπορεί να θίξει τη νομιμότητα του μέτρου.

56 Εν προκειμένω, η αιτίαση της ενάγουσας έγκειται στο ότι η εναγομένη έδωσε προτεραιότητα στον στόχο διασφαλίσεως της καθαρότητας του ελαιολάδου, όπως υπογραμμίζεται στη δεύτερη αιτιολογική σκέψη του επιδίκου κανονισμού, έναντι εκείνου της μη προκλήσεως ζημίας στο εμπόριο, όπως αναφέρεται στην τρίτη αιτιολογική σκέψη του.

57 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, τα κοινοτικά όργανα πρέπει, κατά την επιδίωξη των στόχων της κοινής γεωργικής πολιτικής, να προβαίνουν πάντοτε στον συμβιβασμό που μπορεί να είναι αναγκαίος λόγω των ενδεχομένων αντιφάσεων μεταξύ των κατ' ιδίαν αυτών στόχων και, εφόσον είναι αναγκαίο, να δίδουν σε κάποιον από αυτούς προσωρινά την προτεραιότητα που επιβάλλουν οι πραγματικές ή οικονομικές περιστάσεις ενόψει των οποίων εκδίδουν τις αποφάσεις τους (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 20ής Σεπτεμβρίου 1988 στην υπόθεση 203/86, Ισπανία κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1988, σ. 4563, σκέψη 10, και της 19ης Μαρτίου 1992 στην υπόθεση C-311/90, Hierl, Συλλογή 1992, σ. I-2061, σκέψη 13).

58 Επομένως, στην προκειμένη περίπτωση η εναγομένη είχε τη δυνατότητα να σταθμίσει τα υφιστάμενα συμφέροντα προκειμένου να δώσει το προβάδισμα στον στόχο της καθαρότητας, ο οποίος τείνει κυρίως στην προστασία του καταναλωτή. Συναφώς, η ενάγουσα δεν απέδειξε ότι η επιχειρηματολογία της εναγομένης ήταν προδήλως πεπλανημένη ούτε ότι η τελευταία είχε υπερβεί τα όρια της διακριτικής επί του θέματος ευχερείας της. Αλλ' ούτε απέδειξε ότι τα ληφθέντα από την εναγομένη μέτρα παρεμποδίζουν το εμπόριο ή ότι εν πάση περιπτώσει είναι δυσανάλογα σε σχέση με τον επιδιωκόμενο στόχο.

59 Πρέπει να προστεθεί ότι, ακόμη και αν η Επιτροπή οφείλει να μεριμνά, κατά την άσκηση των εξουσιών της, ώστε οι επιβαλλόμενες στους επιχειρηματίες επιβαρύνσεις να μην υπερβαίνουν ό,τι είναι αναγκαίο προς επίτευξή των στόχων που οφείλει να πραγματοποιήσει η αρχή, δεν έπεται ότι η υποχρέωση αυτή πρέπει να μετρείται σε σχέση με την ιδιαίτερη κατάσταση ενός επιχειρηματία ή μιας συγκεκριμένης ομάδας επιχειρηματιών (βλ. τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 24ης Οκτωβρίου 1973 στην υπόθεση 5/73, Balkan, Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 671, σκέψη 22, και του Πρωτοδικείου της 15ης Δεκεμβρίου 1994 στην υπόθεση Τ-489/93, Unifruit Hellas κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. II-1201, σκέψη 74).

60 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η ενάγουσα δεν απέδειξε ότι η εναγομένη, εκδίδοντας τον κανονισμό 1429/92, παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας.

4. Προσβολή κεκτημένων δικαιωμάτων

Επιχειρήματα των διαδίκων

61 Η ενάγουσα εκτιμά ότι, θέτοντας το επίδικο ελαιόλαδο σε τελωνειακή αποθήκη, ζήτησε τη μετάβαση από το καθεστώς της προσωρινής εισαγωγής σε εκείνο του προς εξαγωγήν εμπορεύματος. Επομένως, το εμπόρευμα θα έπρεπε να θεωρείται ως ήδη τυπικώς εξαχθέν του κοινοτικού εδάφους. Η ενάγουσα απέκτησε επίσης το δικαίωμα να εξαγάγει άνευ αδείας το εμπόρευμα προς τρίτες χώρες, σύμφωνα με τους κανόνες που ίσχυαν κατά τον χρόνο κατά τον οποίο έθεσε το επίδικο ελαιόλαδο σε τελωνειακή αποθήκη. Η εναγομένη προσέβαλε το δικαίωμα αυτό εκδίδοντας τον κανονισμό 1429/92, χωρίς να τον συνδυάσει με κατάλληλο μεταβατικό καθεστώς.

62 Η ύπαρξη κεκτημένου δικαιώματος συνάγεται και από το άρθρο 121, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 2913/92 του Συμβουλίου, της 12ης Οκτωβρίου 1992, περί θεσπίσεως κοινοτικού τελωνειακού κώδικα (ΕΕ L 302, σ. 1, στο εξής: κανονισμός 2913/92), το οποίο επιτάσσει να λαμβάνονται υπόψη τα στοιχεία δασμολογήσεως που ίσχυαν για το συγκεκριμένο εμπόρευμα κατά τη χρονική στιγμή της αποδοχής της διασαφήσεως για την υπαγωγή του στο καθεστώς τελειοποιήσεως προς επανεξαγωγή, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη μεταγενέστερες τροποποιήσεις. Η ενάγουσα εκτιμά ότι, αν το κριτήριο αυτό ισχύει για τον καθορισμό της τελωνειακής οφειλής, ισχύει επίσης για την άσκηση του δικαιώματος εξαγωγής του εμπορεύματος που υπόκειται στην εν λόγω οφειλή.

63 Κατά την εναγομένη, η ενάγουσα δεν απέκτησε δικαίωμα προς διατήρηση στο διηνεκές της κανονιστικής ρυθμίσεως που ίσχυε κατά τον χρόνο υπαγωγής του ελαιολάδου της στο καθεστώς της τελωνειακής αποταμιεύσεως. Διατήρησε το δικαίωμά της να εξαγάγει το ελαιόλαδο αυτό, τηρώντας τις νέες επιταγές. Σύμφωνα με την κοινοτική νομολογία (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 21ης Μαΐου 1987 στην προαναφερθείσα υπόθεση Rau κ.λπ., σκέψη 18, και της 7ης Μαΐου 1991 στην υπόθεση C-69/89, Nakajima κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1991, σ. I-2069, σκέψη 119), ουδείς απολαύει κεκτημένου δικαιώματος προς διατήρηση πλεονεκτήματος το οποίο απέκτησε σε δεδομένη χρονική στιγμή. Τέλος, το άρθρο 121, παράγραφος 1, του κανονισμού 2913/92 δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση που το προς επανεξαγωγή προϊόν δεν ανταποκρίνεται στην εφαρμοστέα κανονιστική ρύθμιση.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

64 Καμία διάταξη δεν απονέμει στον κάτοχο εμπορευμάτων που έχουν τεθεί υπό καθεστώς τελωνειακής αποταμιεύσεως το δικαίωμα να τα διαθέσει σύμφωνα με τη νομοθεσία που ίσχυε κατά τον χρόνο της υπαγωγής τους στο καθεστώς αυτό. Επιπλέον, προβλέποντας τη δυνατότητα υπαγωγής των εμπορευμάτων εισαγωγής σε εργασίες που αποσκοπούν στη διασφάλιση της διατηρήσεώς τους, της βελτιώσεως της εμφανίσεώς τους ή της ποιότητάς τους ή στην προετοιμασία της διανομής ή μεταπωλήσεώς τους, το άρθρο 109 του κανονισμού 2913/92 παρέχει στους κατόχους των εμπορευμάτων αυτών τη δυνατότητα να τα προσαρμόζουν ώστε να συμμορφώνονται προς πιθανές νέες κανονιστικές ρυθμίσεις. Επομένως, οι ενδιαφερόμενοι επιχειρηματίες δεν μπορούν να επικαλούνται τη διατήρηση σε ισχύ της ρυθμίσεως που ίσχυε κατά τον χρόνο της υπαγωγής του εμπορεύματος στο καθεστώς της τελωνειακής αποταμιεύσεως.

65 Η ενάγουσα δεν μπορεί να αντλήσει κεκτημένο δικαίωμα ούτε από το άρθρο 121, παράγραφος 1, του κανονισμού 2913/92. Το άρθρο αυτό ορίζει ότι, «υπό την επιφύλαξη του άρθρου 122, όταν δημιουργείται τελωνειακή οφειλή, το ποσόν της οφειλής αυτής καθορίζεται βάσει των στοιχείων δασμολογήσεως που ισχύουν για τα εμπορεύματα εισαγωγής κατά τη χρονική στιγμή της αποδοχής της διασαφήσεως για την υπαγωγή των εμπορευμάτων αυτών στο καθεστώς τελειοποιήσεως προς [επαν]εξαγωγή».

66 Πρώτον, ο κανονισμός 1429/92 ουδαμώς τροποποιεί το ύψος της τελωνειακής οφειλής, όπως προκύπτει από το άρθρο 121, παράγραφος 1, του κανονισμού 2913/92. Δεύτερον, επακόλουθο του δικαιώματος της ενάγουσας να απαιτήσει τον καθορισμό του ύψους της τελωνειακής οφειλής της σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 121 δεν μπορεί να είναι το δικαίωμα προς διατήρηση σε ισχύ της κανονιστικής ρυθμίσεως περί προσδιορισμού των χαρακτηριστικών που πρέπει να εμφανίζει το διατεθέν στο εμπόριο ελαιόλαδο. Τρίτον, το προαναφερθέν άρθρο 121 στερείται παντελώς λυσιτελείας στην προκειμένη περίπτωση στον βαθμό που η ενάγουσα είχε ήδη μεταποιήσει το εμπόρευμα σύμφωνα με το καθεστώς της τελειοποιήσεως προς επανεξαγωγή πριν από την υπαγωγή του στο καθεστώς της τελωνειακής αποταμιεύσεως.

67 Επομένως, η αρυόμενη από την προσβολή των κεκτημένων δικαιωμάτων αιτίαση είναι απορριπτέα.

5. Η προϋπόθεση περί παράνομης συμπεριφοράς

68 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι η ενάγουσα δεν απέδειξε ότι η εναγομένη ενήργησε παρανόμως. Επομένως, παρέλκει η εξέταση του αν η επίδικη πράξη είναι ή όχι κανονιστική και αν οι προσαπτόμενες προσβολές είναι κατάφωρες.

69 Μολονότι το αίτημα αποζημιώσεως δεν μπορεί να γίνει δεκτό για τον λόγο αυτό, το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι, λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές περιστάσεις εν προκειμένω, ενδείκνυται να εξεταστεί το ερώτημα της φερομένης ζημίας.

Επί της φερομένης ζημίας

Επιχειρήματα των διαδίκων

70 Η ενάγουσα εκτιμά ότι υπέστη ζημία ύψους 7 345 εκατομμυρίων LIT, ποσού που αντιστοιχεί στα γενόμενα έξοδα αποθηκεύσεως, στους τόκους επί των εξόδων αυτών και στα έξοδα εγγυήσεως. Αρχικώς, η ζημία ήταν ύψους 18 473 εκατομμυρίων LIT, πλην όμως μειώθηκε λόγω της πωλήσεως του επιδίκου ελαιολάδου κατά τη διάρκεια της δίκης και αφού η εναγομένη έπαυσε να αντιτίθεται στην έκδοση εκ μέρους των ιταλικών τελωνειακών αρχών αδείας πωλήσεως του ελαιολάδου αυτού.

71 Κατά την εναγομένη, εφόσον η ενάγουσα πώλησε το επίδικο ελαιόλαδο κατά τα έτη 1995 και 1996, επωφελούμενη της αυξήσεως των τιμών του ελαιολάδου στην παγκόσμια αγορά, δεν υπέστη καμιά ζημία λόγω του ενδεχομένου αποκλεισμού του εντός της τελωνειακής αποθήκης, αλλά, αντίθετα, πραγματοποίησε κέρδος ύψους 10 929 648 626 LIT. Εν πάση περιπτώσει, η ενδεχομένως προκληθείσα από τον κανονισμό ζημία δεν μπορεί να υπερβαίνει τη διαφορά μεταξύ της τιμής του επιδίκου εμπορεύματος στην αγορά των τρίτων χωρών αμέσως μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού 1429/92 και της τιμής του ιδίου προϊόντος αμέσως μετά την έναρξη ισχύος του εν λόγω κανονισμού. Η ενάγουσα ουδόλως απέδειξε την ύπαρξη τέτοιας διαφοράς.

72 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η ενάγουσα αντέτεινε ότι, αν είχε τη δυνατότητα να επανεπενδύσει νωρίτερα το σύνολο του προϊόντος της πωλήσεως των 4 788,809 τόνων ελαιολάδου, θα είχε πραγματοποιήσει κέρδος υπέρτερο εκείνου στο οποίο αναφέρθηκε η εναγομένη.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

73 Η ενάγουσα δεν αμφισβητεί ότι όντως πώλησε το επίδικο ελαιόλαδο κατά τα έτη 1995 και 1996, ούτε ότι οι τιμές του ελαιολάδου στην παγκόσμια αγορά αυξήθηκαν κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου, με αποτέλεσμα να μπορέσει να πωλήσει του επίδικο ελαιόλαδο σε τιμή ανώτερη εκείνης που θα είχε πετύχει αν πωλούσε το ελαιόλαδο αυτό το 1992, και να πραγματοποιήσει έτσι κέρδος υπερβαίνον την αιτούμενη τελικώς αποζημίωση. Το επιχείρημα ότι η ενάγουσα θα είχε επιτύχει μεγαλύτερο κέρδος αν είχε τη δυνατότητα να επανεπενδύσει νωρίτερα το σύνολο του προϊόντος της πωλήσεως του επιδίκου ελαιολάδου δεν ασκεί επιρροή, διότι, πρώτον, η ενάγουσα δεν ζήτησε την αποκατάσταση του lucrum cessans και, δεύτερον, όχι μόνον η οφειλόμενη στην αδυναμία επανεπενδύσεως του προϊόντος πωλήσεως ζημία είναι όλως υποθετική, αλλά είναι και απροσδιόριστη.

74 Επομένως, δεν υφίσταται η ζημία της οποίας ζητείται η αποκατάσταση.

75 Κατά συνέπεια, η ενάγουσα δεν απέδειξε ότι υπέστη τη φερόμενη ζημία.

Συμπέρασμα

76 Επειδή δεν αποδείχθηκε ούτε η ύπαρξη παρανομίας ούτε η ύπαρξη της φερομένης ζημίας της ενάγουσας, η αγωγή της τελευταίας πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

Επί των δικαστικών εξόδων

77 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρξε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Ενόψει του σχετικού αιτήματος της εναγομένης και της ήττας της ενάγουσας, η τελευταία πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (πέμπτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Απορρίπτει στην αγωγή.

2) Καταδικάζει την ενάγουσα στα δικαστικά έξοδα.

García-Valdecasas Azizi Jaeger

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 11 Ιουλίου 1997.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

R. García-Valdecasas